

Meg Meekerová

Ach, tí chlapci...

SEDEM TAJOMSTIEV,
AKO VYCHOVAŤ DOBRÉHO SYNA

NIHIL OBSTAT ThDr. Tibor Reimer, PhD.

© Meg Meeker, M. D.: Boys Should Be Boys:
7 Secrets to Raising Healthy Sons
Copyright © 2008 Regnery Publishing, Inc.,
Washington (USA). All rights reserved.

Preklad Eva Bubnášová
Dizajn a návrh obálky Lenka Hámošová a Martina Rozinajová

Slovenské vydanie © Vydavateľstvo DON BOSCO 2018
Všetky práva vyhradené.

ISBN 978-80-8074-406-9

Meg Meekerová

Ach, tí chlapani...

SEDEM TAJOMSTIEV,
AKO VYCHOVAŤ DOBRÉHO SYNA

Túto knihu venujem T. –
som veľmi hrdá na muža, ktorý sa z teba stáva.

Sedem tajomstiev, ako vychovať dobrého syna

Kniha, ktorú držíte v ruke, by sa pokojne mohla nazývať *Nebezpečná kniha pre rodičov*. A mohla by byť pokračovaním bestselleru *Nebezpečná kniha pre chlapcov* (*The Dangerous Book for Boys*), ktorý napísali Conn a Hal Igguldenovci. Ten obsahoval množstvo úsmevných informácií a uvádzal veľa aktivít, ktoré chlapcov síce nadchýňajú, no premnohí z nás sa im ich snažia odoprieť. Stávať si na strome bunker? Je to príliš nebezpečné. Mohli by spadnúť a zlomiť si ruku. Hrať sa s pavúkmi a hmyzom? Brrr. A vy im chcete hovoriť o love, naučiť ich vyrobiť si luk a šípy a rozprávať im o veľkých bitkách v histórii ľudstva? Zbláznili ste sa?

Pravdou je, že chlapci majú záľubu vo všetkých týchto veciach. A nie je na tom nič zlé. Som pediatrička a vide-la som množstvo chlapcov, ktorí si v lese pri hre na vojakov zlomili ruku či oškrekli koleno alebo ich poštípala pavúk. Toto všetko je jednoducho súčasťou dospievania. Priveľa z nás, rodičov, je priam posadnutých myšlienkou poskytnúť svojim synom nejaké zdravé rozptýlenie, ktoré bude navyše kopírovať ich záľuby, a pritom si vôbec neuvedomujeme, čo pre nich predstavuje skutočné nebezpečenstvo: populárna hudba, televízia či videohry otupujú ich zmysly, izolujú ich od

skutočných medziludských vzťahov, prekážajú im v procese dozrievania, bránia im spáliť energiu prospešným pohybom na čerstvom vzduchu, oddiaľujú odpútanie sa od rodičov a znižujú očakávania, ktoré chlapci od života majú.

Táto kniha chce skoncovať s hromadou predsudkov, dezinformácií a mylných predstáv, o ktoré sa opiera až príliš veľké množstvo rodičov. Je plná praktických rád, ktoré vychádzajú z mojej klinickej praxe, relevantných výskumov a takpovediac zdravého sedliackeho rozumu – toho rozumu, na ktorý mnohí z nás pri čítaní kvanta politicky korektných kníh o rodičovstve akosi zabudli. Mňa nezaujíma, čo je politicky korektné. Zaujíma ma, čo je pravdivé a pre našich synov najlepšie. Na vlastné oči som videla, že pokiaľ ide o výchovu chlapcov, politická korektnosť a pravda neraz stoja na úplne opačných stranách barikády. Myslím si, že nastal čas, aby sme svojich synov postavili na prvé miesto.

V tejto knihe sa dozviete, ako vychovať správnych a šťastných chlapcov. Chlapcov, ktorí budú čestní, odvážni, pokorní, mierni (v tom zmysle, že dokážu vedome ovládnuť svoju silu) a láskaví. Ako takých chlapcov vychovať? Prezradím vám niekoľko tajomstiev. Najdôležitejších je sedem z nich, takzvaná veľká sedmička. Vymenujem ich síce už teraz, ale až v nasledujúcich kapitolách si povieme, čo znamenajú v praxi a ako ich využiť na dosiahnutie cieľa.

- Naučte sa, ako svojho syna povzbudiť. Na jednej strane je chybou pristupovať k nemu ako k bábätku a rozmaznávať ho. Ale opačným extrémom je taká tvrdosť, že celkom znemožníte vašu vzájomnú komunikáciu a zničíte u neho vedomie vlastnej hodnoty. Pozrieme sa na to, ako medzi týmito dvomi pólmi nájsť správnu rovnováhu.
- Porozumejte tomu, čo váš syn potrebuje. A viete čo? Nie je to ďalšia počítačová hra. Ste to vy. Povieme si, ako z času stráveného so synom vyťažiť maximum.

- Prijmite fakt, že chlapci boli stvorení na to, aby behali po vonku. Nič ich neteší tak ako pobyt na vzduchu. Zdravý chlapec potrebuje zažiť dobrodružstvo – a takisto na vlastnej koži okúsiť realitu. Príroda mu túto príležitosť poskytuje.
- Pamätajte na to, že chlapci potrebujú pravidlá. Intuitívne si vytvárajú nepísaný chlapčenský zákon. No ak im nestanovíte hranice, tápu.
- Uvedomte si, že čnosti nie sú len vecou dievčat. Áno, nechajte chlapcov byť chlapcami – ale chlapci, ktorí sa opijajú, berú drogy a majú predmanželský sex, nie sú „normálnymi“ tínedžermi. Akurát naša toxická kultúra ich vyzýva správať sa podľa abnormálne nastavených pravidiel. Bohužiaľ. Ako pediatrička sa v súčasnosti stretávam s epidémiou vážnych, priam život ohrožujúcich problémov – fyzických i psychologických, ktoré ešte pred štyridsiatimi rokmi predstavovali pomerne malý dôvod na obavy. Zdravý chlapec sa usiluje dosiahnuť čnosti ako integrita či sebaovládanie. Práve ony v skutočnosti umožňujú prerod chlapca na muža. Tieto čnosti sú nevyhnutné a váš syn potrebuje pomoc, aby ich nadobudol. Poradím vám, čo v tomto smere robiť.
- Naučte sa, ako hovoriť so svojim synom o zásadných životných témach. Mnoho rodičov má pred podobnými skutočnosťami zábrany. Buď preto, že sú im niektoré otázky neprijemné, alebo ich považujú za nedôležité či škodlivé, alebo nechcú deťom „vnucovať“ svoj pohľad na vec. Nech však máte akýkoľvek názor, váš syn chce vedieť, prečo je na svete, aký zmysel má jeho život a prečo je dôležitý. Potrebuje to vedieť. Chlapcom, ktorí nedostatočne porozumejú týmto zásadným otázkam, chýba pevné ukotvenie, sú mimoriadne zraniteľní

a hrozí im veľké riziko, že sa nechajú zviest' k sebadeštrukčnému správaniu.

- Nikdy nezabúdajte na to, že najdôležitejším človekom v živote vášho syna ste práve vy.

Byť rodičom sa často môže javiť ako ubíjajúca úloha. Chcem vám však povedať, že takmer každý rodič má schopnosť vychovať dobrého syna. Riadť sa intuíciou a srdcom. Máte moc zmeniť život svojho syna k lepšiemu. A áno, aj zodpovednosť. Táto kniha vám pomôže lepšie pochopiť, ako na to.

Bitka o detstvo

Všetci vieme, ako by malo vyzerat' chlapčenské detstvo. V mysli sa nám vynorí kultový obraz Huckleberryho Finna, chlapcov vymieňajúcich si hokejové kartičky, prak zastrčený v zadnom vrecku nohavíc, bunkre na stromoch a nápisy „babám vstup zakázaný“. Ak ste rodičom syna, potom viete, aký je to pocit dívať sa na chlapca, ktorý sa inštinktívne túži stať vodcom a ochrancom, postarať sa o ostatných, byť hrdinom a zmariť plány naničhodníkom. Malí chlapci nepotrebujú, aby ich niekto pobádal, aby vzali do ruky palicu a zahánali sa ňou ako mečom.

Ako matka a detská lekárka vidím na vlastné oči, ako sa tieto vžitú predstavy o chlapčenskom detstve pretavujú do skutočnosti – nielen u mňa doma, ale aj v mojej klinickej praxi. Už dlhšiu dobu sa pokúšame sami seba oklamať. A robíme to v mene rovnosti – že chlapci a dievčatá sú rovnakí alebo že musíme na dievčatá tlačiť, aby boli agresívnejšie a súťaživejšie, aby sa viac zameriavali na matematiku či iné prírodovedné predmety. Máme pocit, že živelných chlapcov treba umierňovať, aby boli podriadenejší, viac spolupracovali a boli menej hluční. Samozrejme, že z pozície ženy a lekárky povzbudzujem dievčatá zlepšovať sa vo

fyzike či chémii, no považujem za nesprávne, aby tu fungovalo akési sociálne inžinierstvo, ktoré sa pokúša zmeniť naše deti na niečo, čím by sa nikdy nemali stať. Takéto sociálne inžinierstvo dnes možno pozorovať vo forme viacerých spoločenských indikátorov. Moja predchádzajúca kniha, *Strong fathers, strong daughters* (*Silní otcovia, silné dcéry*) sa venovala ťažkostiam, s ktorými sa musia popasovať naše dievčatá. Tak či onak, ťažkosti, pred ktorými dnes stoja naši synovia, sú omnoho väčšie, pretože chlapcom ukrájame z ich vlastností a potrieb.

Chlapci a dievčatá prichádzajú na svet s odlišnými vlohami. Musíme nechať chlapcov byť chlapcami. Musíme uznať, že chlapčénstvo má hodnotu, a ako rodičia sa naučiť byť nápomocnými pri usmerňovaní svojich malých synov – áno, tých tvorov, ktorí sa hrajú so žabami, strkajú si ich do vreciek, vlasy majú celé od blata a ich neslávna minulosť je plná rozbitých okien. Tých tvorov, z ktorých majú vyrásť zrelí, sebavedomí a starostliví muži.

Chlapci robia veci, ktoré by dievčatá (ani ženy) nikdy nerobili – ba ani by im to nenapadlo. Tie veci však majú pre nich význam. Predstavte si osemročného Setha. Aj po vyše dvadsiatich rokoch lekárskej praxe ma naučil čosi, čo má v konečnom dôsledku veľký význam viesť – ako sa stavia pasca na medvede:

„Najprv musíte vykopať poriadne hlbokú jamu, pani doktorka. Musí byť taká veľká, aby sa do nej dalo skočiť,“ doširoka rozpál ruky, aby mi ukázal, aká obrovská tá jama musí byť. „Potom do tej jamy vhodíte poriadne ostré palice. A potom ju zahádzete množstvom ďalších kyjakov, ktoré po-odtrháte z konárov.“ Kým hovoril, bláznivo mával rukami, odlamoval pomyselné konáre a hádzal ich do jamy.

„S Timmym na vrch dávame ešte hrbu listov a ďalších konárov. Aby medvede nezistili, že je to pasca.“

Keď mi Seth rozprával o tom, ako sa robí pasca na medvede, sálalo z neho nadšenie a hrdosť. Opýtala som sa, či niekedy nejakého medveďa videl.

Vraj len zopár – osem alebo možno desať.

Keď dodal, že ich videl len v noci, samozrejme, jeho mama zagúľala očami. Medvede vraj musia cez deň veľa spať, zatiaľ čo chlapci robia pasce. A oni majú navyše za domom len niekoľko stromov a medvede sa zvyčajne zdržujú v hustých lesoch.

Chlapci druháci si v lese stavajú pasce na medvede. Prerobia si gauč na palubu lietadlovej lode a penou na holenie si vyznačia vzletovú dráhu. Štvrtáci si pomocou čistiaceho prostriedku a alobalu vyrábajú z plastových fliaš bomby. Vzduchovkou strieľajú na žiarovky. Šiestaci skúšajú postaviť raketu. Pretekajú sa na bicykloch, až kým sa od vyčerpania nezrútia na zem a spolu s kamošmi idú prasknúť od smiechu. A prečo? Lebo tí búrliví zdraví mladí chlapci radi skúšajú hranice svojich fyzických i mentálnych síl. Jednoducho z toho majú dobrý pocit. Veľmi radi hrajú futbal a zápasia. Nadchýna ich predstava, že niečo vyrobia alebo opravia, iné vyhodia do vzduchu alebo prídu na to, ako veci fungujú. Sú radi, ak sa môžu stať odborníkmi – na čokoľvek. Či to už budú pasce na medvede alebo štatistiky bejzbalových zápasov.

AKÉ NEBEZPEČENSTVO NAŠIM SYNOM HROZÍ

V súčasnosti je však toto prirodzené, zdravé obdobie chlapčenského detstva vystavené najrôznejším útokom. Ohrozuje ho nielen vzdelávací systém, ktorý znevažuje podstatu muža a chlapca. Podobne aj často zmieňované spoločenské zmeny ako nárast rozvodovosti či zvyšovanie počtu rodín slobodných matiek, v ktorých chlapcom chýba zodpovedný otec – otec, ktorého potrebujú. Ohrozuje ich aj zhubná popkultúra, lebo chlapcov degraduje rovnako ako dievčatá.

Z pozície rodiča si uvedomujeme, že detstvo chlapcov sa mení – k horšiemu. Chceme, aby boli naši synovia ako Seth, aby stávali pevnosti v korunách stromov a pasce na medvede, a nie aby hrali videohry a zabíjali imaginárnych nepriateľov. Ešte si pamätáme, ako chlapci kedysi chodili na ryby, ako sedávali pod stromami a s otvorenými očami snívali o budúcnosti. A teraz sa bojíme, že naši synovia sa toho všetkého vlastným pričinením vzdávajú: iPodmi, slúchadlami a počítačovou pornografiou. My, čo sme vyrastali v šesťdesiatych, sedemdesiatych, ba dokonca aj v osemdesiatych rokoch, si spomíname, že chlapec mohol v tom čase bez akéhokoľvek nebezpečenstva zapnúť televízor, lebo televízne stanice dodržiavali istý všeobecne platný morálny konsenzus. Dnes len vraštime čelo, keď sa na našich synov valí prúd bezcenných a odpudzujúcich dialógov a scén, ktoré odzrkadľujú lacné, nechutné hodnoty a nedostatok predstavivosti. Ešte aj pri sledovaní futbalového zápasu máme stiahnutý žalúdok, lebo reklama ich informuje o Viagre, poruchách erekcie a v neposlednom rade im predkladá zvodné staršie ženy. Navonok si robíme svoje, no v duchu tajíme dych. Posledné desaťročia píše psychológovia o emocionálnych problémoch, ktorými naši chlapci prechádzajú. Pedagógovia bijú na poplach, lebo na základných a stredných školách dosahujú chlapci omnoho horšie výsledky než dievčatá. Výsledky štandardizovaného testovania sú u nich veľmi nízke a strednú či vysokú školu dokončí čoraz menej mladých mužov. Aj pokiaľ ide o moju profesijnú oblasť, počet prihlášok chlapcov na lekárske fakulty klesol.

Americká pediatrická akadémia (The American Academy of Pediatrics) upozorňuje detských lekárov na dôležitosť skorého diagnostikovania autizmu, pretože jeho zastúpenie u chlapcov vzrastá. Okrem neho tu máme aj ADHD – hyperaktivitu s poruchou pozornosti. Jej rozšírenosť medzi

chlapcami za posledné roky vzrástla do výšin. Dievčatá nepostihuje ani zďaleka v takej miere. Počas svojej vyše dvadsaťročnej lekárskej praxe som nikdy nevidela toľko chlapcov zápasiacich s problémami učenia, hyperaktivitou, znudenosťou a depresiami ako za ostatných päť rokov.

Popri tom všetkom sociológovia publikujú kvantá údajov o spoločenských dôsledkoch „rodovej rovnosti“, domácností s jedným rodičom (zvyčajne matkou), prekvapujúco vysokej miere rozvodovosti, nárastu počtu otcov neplatiacich výživné, o organizovanom násilí ako aj o obrovskom nebezpečenstve, ktoré hrozí mladým mužom, najmä Afroameričanom, vyrastajúcim bez otca.

Naše zmysly otupeli voči štatistikám, no na druhej strane sa obávame, aby sa do tabuliek nedostali aj naši chlapci. Neocitne sa aj náš syn medzi tými, ktorých vylúčia zo strednej školy, ktorí začnú piť alebo brať drogy? Nepokúsi sa tento rok o samovraždu? (Podľa istej šokujúcej štatistiky vážne uvažuje o samovražde takmer jeden z desiatich chlapcov.) Alebo, nedajbože, nebude raz kráčať po chodbe svojej strednej školy a nezačuje z jednej z tried streľbu? A čo dopravné nehody? Vieme, že ktorýkoľvek dospelávajúci chlapec (aj dobre vychovaný), sa za volantom dokáže správať bezohľadne a že automobilové nehody sú najčastejšou príčinou smrti chlapcov v tínedžerskom veku. Stačí len zopár kamarátov, ktorí ho na to navedú, a niekoľko pohárov piva.

Nie som ani psychológ, ani učiteľ, ani sociológ. Som detská lekárka a matka, ktorá vypočula a vyšetrila tisíce chlapcov. Zhovárala som sa s rodičmi mladíkov, ktorí spáchali samovraždu, a dívala som sa na iných, ktorí zanechali svet drog a násilia, vykročili po ceste veľmi úspešnej profesie a vedú nádherný život. Za tie roky som so záujmom sledovala celú paletu chlapcov, v dobrom aj v zlom, a som presvedčená, že stojím na ich strane.

Hrozí našim synom nebezpečenstvo? A ak áno, je väčšie než to, ktorému čelili predchádzajúce generácie? Áno. Určite áno. Na rozdiel od niektorých psychológov, sociológov či pedagógov si však myslím, že skutočnosti, ktoré našim synom ubližujú, majú tri hlavné príčiny: nedostatočne blízky vzťah s mužmi (najmä otcami), nedostatočné náboženské vzdelanie a bezuzdné pôsobenie toxických médií, ktoré chlapcov učia, že kľúčom k skvelému životu je sex, sex a ešte raz sex – plus množstvo peňazí a sláva.

Pedagógovia a politológovia vinia vzdelávací systém a žiadajú jeho reformu. Sociológovia hľadajú príčinu v drogách, alkohole a hmotnej núdzi a požadujú prísnejšie zákony, lepšiu zdravotnú starostlivosť a viac pracovných príležitostí. Mnohí psychológovia sú toho názoru, že potláčame mužské emócie, že musíme byť voči svojim synom citlivejší a naučiť ich, ako konštruktívne vyjadrovať hnev i ostatné pocity.

Toto všetko sú bezpochyby oprávnené názory. Uniká im však čosi veľmi zásadné. Stráca sa im chlapec. Celý chlapec. Všetko, čo tvorí jeho život, jeho bytie. Až príliš často sa zaoberáme len časťami toho chlapca. Ak má problémy s pozornosťou, predpíšeme mu lieky. Ak má problémy v škole, nájdeme učiteľa, aby mu pomohol. Ak zaostáva v športe, zaplatíme mu trénera. Tak úzkostlivo riešime individuálne aspekty chlapcovej osobnosti, že nám uniká, kým v skutočnosti je.

Musíme byť ochotní pochopiť, že naši synovia nepotrebujú jednoducho len viac vzdelávania, viac liekov, viac peňazí či viac aktivít. To, čo potrebujú, sme my. Vy a ja. Potrebujú rodičov, ktorí sú ochotní naozaj si poriadne posvieť na to, čo si ich synovia myslia a čo robia. Potrebujú otcov, ktorí ich objímu a ktorí sa na nich budú dívať skúsenejšími jastrabími očami.

Svet našich synov nie je svetom, v ktorom sme žili my za mladi. Väčšina chlapcov sa nedokáže bicyklovať až do západu slnka bez toho, aby sa nebáli, či ich niekto neunesie. Smutno je našim synom na tomto svete. Mám však pre vás aj dobrú správu: máme moc vrátiť ich do minulosti. Máme moc prinavrátiť im niečo z radosti detstva a aspoň do istej miery uľaviť tlaku, ktorému sú vystavení (ešte aj tomu, ktorý považujeme za užitočný, napríklad, že musia mať dobré známky, aby sa dostali na prestížnu vysokú školu). Stačí, že im dáme slobodu byť chlapcami. Slobodu len tak si užívať spontánny basketbal so susedmi z okolia, nájsť si bezpečný kus lesa, po ktorom sa môžu prechádzať a snívať, mať doma knižnicu, v ktorej ich budú čakať klasické dobrodružné knihy.

Svet tam vonku je krutý a vaši synovia potrebujú úkryt, kam sa môžu schovať. Takto v súčasnosti vyzerá detstvo chlapca v Amerike:¹

VZDELANIE

- 21 % chlapcov v prvom až piatom ročníku má „poruchu“ učenia (vrátane oneskoreného vývinu reči a emocionálneho zaostávania);
- ADHD diagnostikujú u chlapcov sedemkrát častejšie než u dievčat (medzi školopovinnými deťmi ním trpí 8 – 10 % detí);
- strednú školu dokončí 65 % chlapcov a až 72 % dievčat;

1 Údaje sú zo štúdií: Trends In Education Equity of Girls and Women: 2004. In: *Education Statistics Quarterly*. Vol 6, Issue 4, 2004.; Attention Deficit Hyperactivity Disorder, <http://www.cdc.gov/ncbddd/adhd/dadabepi.htm>.; Lewin, T.: Boys Are No Match for Girls In Completing High School. In: *New York Times*, 19.04.2006; Lloyd, Sterling: Gender Gap In Graduation. In: *Education Week*, 06.06.2007. <http://www.edweek.org/rc/articles/2007/07/05/sow0705.h26.html>.; Morbidity Mortality Weekly review, *Surveillance Summaries* June 2006/55(SS05); s. 1 – 108. *Youth Risk Behavior Surveillance*. 2005.

- strednú školu dokončí menej než polovica (46 %) černošských a polovica (52 %) hispánskych chlapcov;
- 56 % vysokoškolských študentov tvoria ženy, 44 % muži;
- 58 % absolventov tvoria ženy.

DEPRESIE

- 12 % chlapcov vážne uvažuje o spáchaní samovraždy.

ALKOHOL

- 11 % chlapcov sa priznáva k šoférovaniu pod vplyvom alkoholu;
- 27 % chlapcov sa priznáva k nadmernej konzumácii alkoholu (viac než päť pohárikov alkoholu za sebou);
- 29 % chlapcov ochutnalo alkohol pred dovŕšením trinásteho roku života.

TABAK

- 31 % chlapcov fajčí;
- 18 % chlapcov fajčilo pred dovŕšením trinásteho roku života.

ZBRANE

- 29 % chlapcov sa priznáva, že so sebou nosia zbraň (pištoľ, nôž alebo bejzbalovú pátku);
- 10 % si prinieslo zbraň aj do školy;
- 43 % chlapcov sa v nedávnej dobe zaplietlo do bitky.

SEXUÁLNY ŽIVOT

- 42 % bielych chlapcov, 57 % chlapcov hispánskeho pôvodu a 74 % černošských chlapcov začne pohlavne žiť ešte pred ukončením strednej školy;

- 8 % chlapcov priznáva, že mali pohlavný styk pred dovŕšením trinásteho roku života;
- 16,5 % chlapcov malo styk s viac než štyrmi partnerkami.

TELESNÉ ZDRAVIE

- 16 % amerických chlapcov má nadváhu;
- 40 % chlapcov sa nepravidelne zúčastňuje hodín telesnej výchovy.

Pohľad na tieto čísla je znepokojujúci. A podobných štatistík existuje omnoho viac. V priebehu môjho života dospeli lekári k tomu, že namiesto dvoch hlavných pohlavne prenosných chorôb im dnes robí vrásky na čele vyše tridsať. Tridsať pohlavných chorôb, ktoré sú medzi pacientmi rozšírené v epidemickom meradle, pričom zastúpenie mladých pacientov narastá. Aby som uviedla príklad: jednému z piatich Američanov starších ako dvanásť rokov (toto číslo sa medzi Afroameričanmi blíži takmer k polovici) diagnostikujú herpes typu 2.² Deväť s desiatich mužov s genitálnym herpesom o ňom ani nevie. Následky takejto epidémie nemožno spočítať len podľa stoličiek obsadených v mojej čakárni ani podľa rozšírenia depresie (ktorá postihuje 20 % stredoškolákov)³. Táto epidémia zanecháva skazu na charaktere našich mladých mužov, čo následne vedie k všemožným ďalším patologickým javom.

2 Fleming, D.: Herpes Simplex Virus Type 2 In the United States, 1976 to 1994. In: *The New England Journal of Medicine*, 1997; 337: s. 1105 – 1111.

3 Bonin, L.: *Depression In Adolescents: Epidemiology, Clinical manifestations and diagnosis*. UpToDate Online 15.3, http://www.uptodate.com/uptd/content/topic.do?topicKey=adol_med/3630&linkTitle=EPIDEMIOLGY&source=preview&selectedTitle=4~40anchor=2#2.